

# Nieuw in de Jan Verwey Bibliotheek



Jelle van Dijk

Albert Beintema 2015. *De grutto*. Uitgeverij Atlas/Contact, Amsterdam/Antwerpen. 272 pagina's. Prijs €22,-

In dezelfde serie verschenen eerder *De gierzwaluw* en *De rotgans* (zie *Strandloper* 2014, de nummers 3 en 4). Het aardige van deze serie is dat in kort bestek een mooi overzicht wordt gepresenteerd van het onderzoek dat aan de betreffende soort is gedaan. Dat is ook weer met *De grutto* het geval. Beintema is natuurlijk ook de aangewezen persoon om deze monografie te schrijven. In het laatste kwart van de vorige eeuw was hij immers de weidevogelman bij uitstek. Vanuit het toenmalige RIN (Rijks Instituut voor Natuurbeheer) leidde hij het onderzoek naar het wel en wee van weidevogelpopulaties. Van dichtbij heeft Beintema de neergang van de gruttostand en het daaraan gekoppelde onderzoek op de voet gevolgd. In dit boek neemt hij ons mee op de lange weg die er ondanks velerlei inspanning toch toe heeft geleid dat het aantal paren van 110.000 eind jaren zestig daalde tot nauwelijks 40.000 in 2015. Allerlei bekende namen passeren de revue zoals die van Theo Mulder en Arend Timmerman in de jaren zestig tot Hans Schekkerman en Theunis Piersma in meer recente tijd.

Dat Albert Beintema een boeiend verteller is, wisten we al na het lezen van zijn boeken over Tristan da Cunha en de poolreiziger Shackleton. Ook dit boek is weer met vlotte pen geschreven. Hierbij schrikt hij er niet voor terug om het mislukken van allerlei onderzoek, ook dat van hemzelf, open en eerlijk te beschrijven.

Aardig is het om te lezen dat ons streefbeeld van wat een goede weidevogelpopulatie is, momenteel flink verschilt van hoe wij daar in de jaren zeventig over dachten. Toen heette een gebied pas goed als er ook Kemphanen en Watersnippen broeden. Tegenwoordig is een redelijk aantal Grutto's al voldoende om de kwalificatie "goed weidevogelgebied" te krijgen.

Het grutto-onderzoek is natuurlijk niet beperkt gebleven tot de broedtijd in ons land. Evenals soorten als Gierzwaluw, Koekoek en Wespandief die alle maar enkele maanden in ons land verblijven, zou je ook de Grutto een Afrikaanse soort kunnen noemen, die alleen om te broeden een paar maanden in Nederland verblijft. In toenemend aantal trekken Grutto's trouwens niet verder meer dan Spanje en Portugal, een verschijnsel dat ook bij de Nederlandse Lepelaars is vastgesteld. Het onderzoek in West-Afrika wordt uitvoerig beschreven. Het kostte nogal wat moeite om te ontdekken dat onze Grutto's vooral overwinteren in de rijstvelden van Guinee-Bissau. Dankzij onderzoek met kleurringen en geolocators is veel meer over de trek bekend geworden dan in de bijna 100 jaar dat met de bekende aluminiumringen werd gewerkt. Die ringen lieten vooral zien waar Grutto's geschoten werden. Ook wordt het onderzoek van Piersma beschreven waarbij Grutto's een chip ingebouwd kregen. Dit onderzoek werd onmiddellijk gestopt toen bleek dat vrouwtjes bij wie deze chip was ingebracht misvormde jongen kregen. Hier was duidelijk een grens bereikt van wat je nog met vogels mag doen ten behoeve van wetenschappelijk onderzoek. In mijn bespreking van *De rotgans* maakte ik een opmerking over de merkwaardig hoge prijs (€35,-) voor dit eenvoudig uitgegeven boek. Gelukkig heeft het boek van Beintema een meer passende prijs meegekregen. Van harte aanbevolen, niet alleen bij de liefhebbers en beschermers van weidevogels!



Grutto's in de Portugese rijstvelden



Gerard H.J. de Kroon 2012 . *De Vinkenvent Op zoek naar de waterral van IJsland tot Japan*. Eigen uitgave. 367 pagina's. Prijs €19,95.

Dat er allerlei soorten vogelaars zijn is bekend. De een probeert zoveel mogelijk zeldzame soorten in het vizier te krijgen, een ander legt zich toe op het volgen van de vogeltrek en een derde bestudeert vooral het gedrag van

vogels. Gerard de Kroon past min of meer in het laatste vakje. Hij heeft een passie voor één soort: de Waterral. De belangstelling voor deze lastig waar te nemen soort ontstond in het rivierengebied bij zijn woonplaats Gorinchem. Was het eerst vooral het gedrag in de winter, later breidde zijn belangstelling zich uit tot alles wat met Waterrallen te maken heeft. Geen eenvoudige zaak, want Waterrallen laten zich niet gemakkelijk bekijken of vangen! In dit boek wordt uitvoerig verslag gedaan van al zijn onderzoek en de reizen die hij daarvoor maakte. Dat gebeurde allemaal naast een beroep als muzikleraar! Over zijn bevindingen publiceerde hij in nationale en internationale vogeltijdschriften. Bekendheid kreeg De Kroon al in 1982 door het schrijven van een beknopt boek in de Kosmos Vogelmonografieën, getiteld *De waterral*. De merkwaardige titel "Vinkenvent" slaat op een bijnaam die hij kreeg van een boer die regelmatig een praatje met hem maakte als hij op weg was naar of terugkeerde van zijn onderzoeksgebied.

In alle hoofdstukken komt de bevologenheid voor zijn doelsoort goed uit de verf, maar soms krijgen randverschijnselen nogal veel aandacht. Zo had bijvoorbeeld de beschrijving van zijn eerste vliegreis (naar IJsland) wel wat korter gemogen. Aan de ene kant is het jammer dat er geen kritische eindredacteur aan de pas is gekomen, maar aan de andere kant heeft het een zekere charme als een auteur zich geheel kan uitleven in de verhalen die hij relevant vindt.

Bijzondere aandacht geeft De Kroon aan het probleem van soorten en ondersoorten. Gaat het bij de Waterral om één soort met verschillende ondersoorten of heeft die ene ondersoort (uit Japan) toch de status van soort? Met grote vasthoudendheid poogt De Kroon vanaf eind jaren tachtig DNA-onderzoek voor zijn bloedmonsters te organiseren. Het is de kroon op het werk van De Kroon als in 2009 zijn publicatie verschijnt waarin hij overtuigend aantoont dat de Japanse Waterral als een aparte soort beschouwd moet worden.

Er kan nog veel meer over deze bijzondere autobiografie gezegd worden. Wat dat betreft beveel ik de recensie van Adri de Groot in zijn *Natuurdagboeken* aan. Zoals zo vaak weet Adri ook bij dit boek het unieke karakter er van mooi te beschrijven (Google zoeken met "vinkenvent").

